

'Samenhang tussen beleid en uitvoering cruciaal'

Om nadelige effecten van trends als vergrijzing en ontgroening, arbeidsmigratie en globalisering te beperken, moeten mensen langer gezond en productief blijven. Dat kan, als aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. TNO'ers Dick van Putten en Cees Wevers benadrukken het belang van kennisontwikkeling, kennisoverdracht én een samenhangend beleid op het gebied van arbeidsparticipatie. 'Zowel op macro- als op microniveau wordt nog te gefragmenteerd gedacht en gewerkt.'

Willen we het huidige welvaartsniveau voor alle bevolkingsgroepen handhaven, dan moeten mensen langer productief blijven en een hogere toegevoegde waarde realiseren. Maar langer werken heeft niet alleen gevolgen voor de welvaart: werk is een paspoort geworden voor veel méér dan inkomen. Ook de sociale contacten, de persoonlijke ontplooiing en de integratie varen wel bij arbeidsparticipatie.

In het TNO-programma Innovatie van Arbeid, dat beoogt een gezonde en duurzame arbeidsparticipatie van de bevolking te bevorderen, zijn vier speerpunten gedefinieerd (zie kader). Programmamanager drs. Dick van Putten onderstreept dat gezond en productief werken allesbehalve uitsluitend een arbeidsmarktzaakstuk is. 'Het is cruciaal om de samenhang met de sociale zekerheid te onderkennen en juist die samenhang tot basis te maken van beleidsontwikkeling', zegt hij. Drs. Cees Wevers, teammanager en auteur van de publicatie 'Agenda voor de toekomst' (zie kader), beaamt dit volmondig:

'Als je wilt stimuleren dat mensen flexibel optreden in verschillende levenssferen, dan moet je hun zekerheid geven over de gevolgen daarvan voor sociale zekerheidsregelingen en de terugkeer naar werk.' Maar arbeid raakt aan meer terreinen, waaronder de gezondheidszorg. Ook daar is het belangrijk om de schotten te slechten, onderstreept Wevers. Hij geeft een voorbeeld: 'De zorgsector verdiepte zich niet in de vraag of de planning en uitvoering van een behandeling interfereerde met het werk. Vanuit het oogpunt van de arbeidsparticipatie was daar dus winst te behalen. Inmiddels zien we dat artsen, werkgevers en werknemers hier samen over nadenken. Om dit verder uit te werken, organiseerde TNO samen met de sociale partners eind 2005 een *invitationale*. Daar bespraken werkgevers, werknemers en artsenorganisaties dit onderwerp gezamenlijk. Dat is een flinke stap vooruit.' Beleidsmakers op nationaal niveau zouden er voortdurend naar moeten streven om dergelijke barrières te slechten en onderliggende samenhangen

te onderkennen. Ze zouden in ketens moeten denken. 'Nog te vaak wordt beleid gemaakt voor een bepaalde doelgroep of sector, zonder men nadenkt over de effecten op andere groepen of sectoren.' Een voorbeeld: 'Beleidsmakers kijken óf naar mensen die moeten reïntegreren, óf naar mensen die aan het werk zijn, óf naar mensen die uitvallen. Maar het kan heel goed dezelfde WAO'er betreffen, die reïntegreert, een half jaar werkt en dan door omstandigheden uitvalt. Kijk je als beleidsmaker alleen naar de reïntegratie van zo iemand, dan kan dat leiden tot niet-duurzame oplossingen. Je wilt mensen aan het werk krijgen én houden. Dus moet je beleid ontwikkelen voor het hele traject.'

Proeftuinen

Beleid op macroniveau is lastig te vertalen naar maatregelen op meso- en micro-niveau. Van Putten: 'Zo is het ingewikkeld om de reïntegratiedoelstelling van de overheid goed uit te voeren op lokaal niveau. Gemeenten worstelen met het aanbesteden van reïntegratietrajecten: hoe selecteer je een goede consultant? Zo'n vraag is makkelijker gesteld dan beantwoord. Een andere beleidsdoelstelling betreft het bijscholen van lager opgeleiden. Prima, maar hoe doe je dat?' TNO verwacht veel van 'proeftuinen'. Wevers: 'Samen met bijvoorbeeld scholen of Sociale Diensten voeren we experimenten uit op micro- en meso-niveau. Hebben de oplossingen zich bewezen, dan worden ze gevat in modellen en verder verspreid. Zo krijgen meer belanghebbenden concrete handvatten om vraagstukken het hoofd te bieden.'

Foto: Hollandse Hoogte/Chris Pennarts

Agenda voor de toekomst

Drs. Cees Wevers is een van de auteurs van de publicatie 'Agenda voor de toekomst'. De publicatie bepleit dat de overheid investeert in een politiek waarin sociale zekerheid, activerend arbeidsmarktbeleid en onderwijs onderling samenhangen. Alleen dan kan Nederland doorgroeien naar een succesvolle kenniseconomie met meer en betere banen en een hechtere sociale samenhang. De au-

teurs vatten de belangrijkste beleidsdoelen samen in 'Tien geboden'. Toepassing van de geboden moet leiden tot een optimale balans tussen eigen verantwoordelijkheid, solidariteit en ontwikkeling van kennis en vaardigheden. 'Agenda voor de toekomst; sociale zekerheid en arbeidsmarkt', ISBN 90-5986-157-4, is schriftelijk te bestellen via F 023 554 93 94 of receptie@arbeid.tno.nl.

Speerpunten

Het TNO-programma Innovatie van Arbeid kent vier speerpunten:

- versterking van de arbeidsmarktpositie van de beroepsbevolking, bijvoorbeeld door leer-werktrajecten en door een pakket van methoden en instrumenten om ouderen langer te behouden voor de arbeidsmarkt;
- realisatie van een betere kennisinfrastructuur, waardoor sociale partners beter toegerust zijn om zelf problemen op te lossen;
- sociale zekerheid en zorg: een verbetering van de efficiency en effectiviteit daar resulteert in hogere en sterkere sociale cohesie, denk bijvoorbeeld aan succesvolle reïntegratietrajecten;
- bevordering van de samenhang tussen sociale en technische innovaties: creatieve, autonome en betrokken werknemers bewerkstelligen innovatie van organisaties, wat bijdraagt aan de arbeidsproductiviteit.

TNO zoekt altijd de samenwerking met meerdere organisaties, om brede input te krijgen, benadrukt Van Putten: 'Nu werken we bijvoorbeeld samen met een zorgverzekeraar, een inkomensverzekeraar, werkgevers en werknemers aan een model waarbij de zorgverzekeraar preventieve diensten levert om een lager verzuim te bewerkstelligen. Samen met de Vrije Universiteit hebben we het kenniscentrum Body@Work opgezet. Dat willen we verder uitbouwen naar een breed kenniscentrum Arbeid en gezondheid.'

Wevers en Van Putten merken in hun contacten dat er veel behoefte is aan dergelijke instrumenten. 'De overheid decentraliseert en kiest voor zelfregulering. Dat heeft voordelen, al was het maar omdat essentiële kennis van de praktijk veelal bij de gemeenten en bedrijven ligt. Maar het heeft ook een nadeel: het overzicht raakt verloren. Wat werkt? Waar kun je als bedrijf of gemeente blind op varen? Hebben verwante organisaties al oplossingen bedacht? Er is behoefte aan keurmerken, referentiebronnen en platforms. Het is moeilijk

om de grote lijnen te blijven zien.' TNO heeft dat overzicht wel. Van Putten: 'We zijn heel breed actief en hebben contacten met veel partijen, variërend van gemeenten en bedrijven tot landelijke en Europese overheden en onderzoeksinstituten. We werken er intern hard aan om al die verzamelde kennis aan elkaar te relateren en te verspreiden.'

Alinda Wolthuis

Info: dick.vanputten@tno.nl, cees.wevers@tno.nl